

Glazbeni izričaj kao poticaj govornog izražavanja

Majetić, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:342442>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-09**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LEA MAJETIĆ

**GLAZBENI IZRIČAJ KAO POTICAJ GOVORNOG
IZRAŽAVANJA**

Završni rad

Pula, rujan, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LEA MAJETIĆ

GLAZBENI IZRIČAJ KAO POTICAJ GOVORNOG IZRAŽAVANJA

Završni rad

JMBAG: 03030777388

Studijski smjer: Prediplomski stručni studij, Predškolski odgoj

Predmet: Govorno izražavanje

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Lingvistika

Mentor: dr. sc. Irena Mikulaco

Pula, rujan, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE DOBI	2
3. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ GOVORNOG IZRAŽAVANJA	4
3.1. Glazbeni odgoj djece	6
3.2. Utjecaj odgajatelja na razvoj govornog izražavanja	8
4. OBLICI GLAZBENIH AKTIVNOSTI U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ PRAKSI	11
4.1. Slušanje glazbe	12
4.1.1. Važnost klasične glazbe u odgojno-obrazovnoj praksi	15
4.2. Pjesmice	17
4.3. Igre s pjevanjem	19
4.4. Brojalice	21
4.5. Sviranje na udaraljka	24
4.5.1. Sviranje na udaraljka: iskustvo s prakse	25
5. ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU GLAZBE NA RAZVOJ GOVORNOG IZRAŽAVANJA	
30	
5.1. Cilj istraživanja	30
5.2. Hipoteza	30
5.3. Materijal i metode	30
5.3.1. Ispitanici	30
5.3.2. Provedba istraživanja	30
5.4. Rezultati i interpretacija rezultata	31
6. ZAKLJUČAK	38
7. POPIS LITERATURE	39
8. POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA	43
SAŽETAK	44
SUMMARY	45

1. UVOD

Tema ovog rada naglasak stavlja na utjecaj glazbe na razvoj govornog izražavanja. Glazba je neizostavan dio života svakog djeteta, jer ga ono može doživjeti na razne načine slušajući glazbu, svirajući, izrađujući glazbala, plešući uz glazbu, itd.

Dijete se u najranijoj dobi susreće s raznim elementima koji potiču razvoj govora. Dva osnovna razdoblja preko kojih se prati razvoj djetetova govora su predverbalno i verbalno razdoblje. Faza kričanja prva je faza unutar predverbalnog razdoblja, zatim slijedi faza gukanja, slogovno glasanje, sastavljanje rečenica. Brojni stručnjaci smatraju da je važno da odgajatelji u odgojno-obrazovnom radu aktivno provode raznovrsne glazbene aktivnosti poput slušanja glazbe, pjevanja, izrade glazbala, učenje brojalica i sviranja. Dobrobit glazbenih aktivnosti povezuje se i s razvojem govora kod djece. Uz to, brojna istraživanja su potvrdila da slušanje glazbe pozitivno utječe na razvoj inteligencije i potiče kreativnost. Raznovrsne glazbene aktivnosti s kojima se susreću u vrtiću djeci pomažu u usvajanju dobre dikcije i tečnosti umjetničkog izražavanja, te im uvelike pomažu ispravno korištenje riječi i razumijevanje njihovog značenja. Glazba potiče razvoj govora jer se ono na melodičan način igra riječima.

Kada je riječ o povezanosti glazbe i govora potrebno je spomenuti i glazbeni odgoj koji je potrebno organizirati na način da glazbene aktivnosti budu primjerene djetetovoj dobi te da ono osigurava razvoj cijele skupine. S obzirom da dijete dosta vremena boravi u vrtiću od izuzetne važnosti je i utjecaj odgajatelja na razvoj govornog izražavanja. Važno je da odgajatelj kod djece pobudi interes za glazbu i da ih potiče na sudjelovanje u različitim glazbenim aktivnostima. Najčešći oblici glazbenih aktivnosti su: igre s pjevanjem, obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme), obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice), aktivno slušanje glazbe, poticanje dječjeg stvaralaštva te sviranje na udaraljnama.

U radu je provedeno istraživanje na uzorku od 49 odgajatelja. Korišten je anketni upitnik koji je izrađen pomoću Google obrasca. Cilj istraživanja je utvrditi utječe li provođenje glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu na razvoj govora kod djece i koje se glazbene aktivnosti najčešće provode u radu s djecom.

2. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE DOBI

Govor je „sustav verbalnih i neverbalnih znakova koji imaju značenje i koji se koriste u komunikaciji među ljudima.“ (Hrvatska enciklopedija, 2021, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22886>, pristupljeno: 14.7.2022). Da bi dijete naučilo govoriti nužno je da ima poticaj okoline u kojoj živi. Osnovni temelj za razvoj govora kod djece je „gukanje“, što znači da dijete proizvodi sve zvukove koji se mogu proizvesti govornim aparatom (Hrvatska enciklopedija, 2021, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22886>, Pristupljeno: 14.7.2022). Razvoj govora prema Starc i dr. (2004) odvija se u nekoliko aspekata: glasovni razvoj, rječnički razvoj, razvoj gramatike, razvoj znanja o govoru i komunikacijski razvoj. Također, dva su osnovna razdoblja preko kojih se može pratiti razvoj govora: „predverbalno – od rođenja do prve smislene riječi i verbalno – od prve smislene riječi ili rečenice do automatizacije govora“ (Starc i dr., 2004).

Tablica 1: Okvirni broj usvojenih riječi prema dobi djeteta

1-2 godine	20-50 riječi
2-3 godine	do 500 riječi
3-4 godine	do 1500 riječi
4-5 godina	do 2000 riječi
5-6 godina	od 3000 do 6000 riječi

Izvor: Popek (2019), Razvoj govora kroz faze i poticanje razvoja. Dostupno na: <https://vrtic-milanasachsa.zagreb.hr/default.aspx?id=421>, (Pristupljeno: 14.7.2022.)

Predverbalno razdoblje odvija se kroz nekoliko faza. Faza kričanja javlja se u prva dva mjeseca života kada se dojenče glasa krikom, fiziološkim zvukovima ili plačem (Škarić, 1988). Tijekom drugog mjeseca započinje faza gukanja koja je za razliku od faze kričanja povezana s ugodom. Dijete počinje spontano proizvoditi artikulacijski prilično neodređene i jednostavne vokalne zvukove. Zatim slijedi slogovno glasanje koje se s vremenom pretvara u slogovno brbljanje. Ono je obilježeno time da dijete prvo počinje spajati iste slogove poput ta-ta, ma-ma, a kasnije različite slogove poput mahanja rukom i spajanja slogova pa-pa (Posokhova,1999). Ista autorica (1999) napominje da

dijete u drugoj godini života počinje sastavljati rečenice, a kasnije se te rečenice mogu sastojati od tri ili više riječi. U razdoblju od treće do šeste godine, smatra Posokhova (1999) dijete dobro razumije proširene rečenice te usvaja gramatičke kategorije. Oko pete godine „ispravno izgovara glasove č, ć, dž, đ, i r.,

Kako bi se govor morao razviti izuzetno je važan sluh. Tijekom prve dvije godine života jako je važan napredak u slušnoj osjetljivosti. Naime, dojenče prvo uspostavlja kontrolu nad intenzitetom glasa, a zatim i nad visinom glasa (tijekom 3. i 4. mjeseca), dok tijekom 5. mjeseca uspostavlja i kontrolu nad izgovorom glasova (Starc i dr, 2004, prema Vasta i suradnici, 1998). Između 12 i 18 mjeseca nastaju prve riječi, čime počinje verbalno razdoblje, dok potkraj 2. godine dijete oblikuje prvu rečenicu s otprilike dvije riječi (Starc i dr, 2004, 28). J.B. Gleason (1981, prema Blaži, 1994: 154) okolinu smatra izuzetno važnom za razvoj govora kod djece. "Govor okoline je primarni podatak za dijete kad usvaja jezik, a ono što dijete čini je obrada podataka koje čuje u govornoj okolini".

Prema Kovačević (1996: 311) Piaget jezik vidi kao sredstvo razmišljanja o stvarnosti. Spomenuti autor smatrao je da je pojavljivanje jezika uvjetovano razinom senzomotorne inteligencije koja se razvija tijekom prvih osamnaest mjeseci života. Wallon (1991, prema Kovačević, 1996) je dao zaključak da se prvi znakovi djetetove komunikacije nalaze u njegovom motornom i čuvstvenom ponašanju, dok Chomsky (1968, prema Kovačević, 1996) smatra da je usvajanje jezika urođena sklonost djeteta. Petera Jusczyk (1978, 1993a, 1993b, prema Kovačević, 1996) u mnogim je od svojih istraživanja u kojima se bavi razvojem govora došao do spoznaje da dojenčad ima sposobnost govornog primanja te je u stanju razlikovati govorne opreke.

3. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ GOVORNOG IZRAŽAVANJA

Djeca predškolske i rane školske dobi su u ključnom stadiju općega razvoja što pokazuju brojna neuroznanstvena istraživanja. „Istraživanja pokazuju da umjetničko obrazovanje ima veći utjecaj na razvoj mozga ako su mu djeca izložena u ranijoj dobi. Kod djeteta uključenoga u glazbeno obrazovanje pojavljuje se porast sinapsi u različitim područjima mozga“ (Platel i sur., 1997, prema Nikolić, 2018). Isto potvrđuju autori Marić i Goran (2013: 15) koji napominju da je „glazbeni razvoj djeteta dio njegova općeg razvoja, a rana i predškolska dob optimalno vrijeme za razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti“.

Od najranije dobi djetetu treba osigurati glazbeno i zvukovno poticajnu okolinu u skladu s njegovim potrebama, a ono uključuje tiho pjevanje u dnevnu njegu, često pjevanje djetetu dok ga držimo u rukama te pjevanje djetetu uz ritmičke aktivnosti. Veliki naglasak stavlja se na istraživanje glazbe, izvođenje glazbe te uporabu glazbenih instrumenata pri organiziranju glazbenih aktivnosti u vrtiću. Istraživanje glazbe podrazumijeva prepoznavanje glasova, slušanje i opisivanje glazbe, pokret uz glazbu te istraživanje instrumenata (Starc i dr., 2004). O važnosti istog govore i autori Marić i Goran (2013) koji naglašavaju kako je vrlo važno da odgajatelji s djecom provode raznovrsne glazbene aktivnosti poput pjevanja, slušanja glazbenih djela, sviranja kako bi se njima razvijale dječje glazbene sposobnosti i pobudio interes za glazbu.

Glazba je sastavni dio djetetovog života te se smatra „bitnom sastavnicom odgojnih utjecaja u kontekstu poticanja cjelovitog razvoja djeteta“ (Marić i Goran, 2013,19). Brojna su istraživanja iz područja glazbe proučavala tzv. „Mozartov efekt“¹ čime je slušanje glazbe i kognitivno funkcioniranje dovedeno u vezu. Bilo je brojnih istraživanja koja su uspjela potvrditi da slušanje glazbe utječe na spacijalno-temporalno rezoniranje i druge čimbenike kvocijenta inteligencije (Rauscher, Shaw i Ky, 1995, prema Nikolić, 2018). Isto potvrđuje i istraživanje koje je proveo Schellenberg (2011.a, prema Nikolić,

¹ Mozartov efekt odnosi se na popularnu znanstvenu teoriju da će slušanje Mozartovih skladbi (i druge klasične glazbe) povećati prostornu inteligenciju.

Izvor: Incadence: The Mozart Effect (Explaining a Musical Theory). Dostupno na: <https://www.incadence.org/post/the-mozart-effect-explaining-a-musical-theory>, (Pristupljeno: 14.7. 2022.)

2018), a pokazuje da su ispitanici koji su glazbeno obrazovani ostvarili bolje rezultate na testovima nego oni koji su bili glazbeno neobrazovani. „Pozitivan učinak glazbe očituje se i u razvoju kreativnosti, a to su potvrdila istraživanja provedena s djecom predškolske i rane školske dobi“ (Kalmar, 1982, Wolff, 1979, prema Nikolić, 2018). Kirchner i Tomasello (2010, prema Nikolić, 2018) potvrđuju da su djeca rane i predškolske dobi koja su imala glazbene programe poput pjevanja, sviranja i plesanja spremnija na suradnju i međusobno pomaganje, te pokazuju veću dozu empatije nego djeca koja nisu bila djelom glazbenog programa (Rabinowitch, Cross i Burnard, 2013, prema Nikolić, 2018).

Aquino (1991, prema Moyeda, Gómez i Flores, 2006) naglašava da djeci predškolske dobi pjesme pomažu u usvajanju tečnosti usmenog izražavanja i dobre dikcije, kao i pomoć da nauče oblikovati fraze, ispravno koristiti riječi i razumjeti njihovo značenje.

Dijete se riječima igra na melodičan način čime glazba potiče razvoj govora. Tako se bogati djetetov rječnik te ono širi spoznaje o njemu samome i okolini. Usvajanjem teksta i melodije potiče se razvoj mišljenja, pamćenja i drugih intelektualnih procesa (Marić i Goran, 2013). „Glazbene sposobnosti su naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija“ (Hodges,2002, Pratt, 1997, prema Starc i dr., 2004). Prema Majsec i Vrbanić (2008) ritam, intonacija, intenzitet, vrijeme i stanka elementi su glazbe kao sredstva neverbalne komunikacije. Također, vrlo je važno naučiti slušati jer će na taj način dijete naučiti i govoriti s obzirom da su sluh, glas i govor i trajnom suodnosu. Nadalje, djeca su od najranije dobi okružena glazbom koja potiče razvoj kreativnih, motoričkih i kognitivnih sposobnosti. Razvoj govora bitan je dio intelektualnog razvoja, a glazba je univerzalni jezik koji pobuđuje motoriku i misli, emocije te omogućava lakše usvajanje jezika (Predojević, 2013).

Istraživanja o usvajanju jezika također pokazuju blisku vezu između dječjeg glazbenog i jezičnog razvoja. Istraživanje je pokazalo da govor odraslih usmjeren prema bebama ima povišenu visinu i pojačani raspon osnovnih frekvencija, s tendencijom prema visokim frekvencijama, kao i spor ritam, jasno izgovaranje i pauze koje razdvajaju fraze

(Rondal, 1990,188, prema Moyeda, Gómez i Flores, 2006). Stoga se melodijske konture mogu lako prepoznati u govoru odraslih usmjerenom na bebe, te uz pomoć njih djeca mogu na različite načine postupno usvajati jezik.

3.1. Glazbeni odgoj djece

Od izuzetne je važnosti prepoznati afinitete djece i osluškivati ih prilikom glazbenog odgoja djeteta. Odgajatelji trebaju polaziti od glazbenih sposobnosti djeteta (sposobnost pamćenja, stvaranja, osobine dječjeg glasa, osjećaja za metar i ritam, pjevačkih dispozicija i sl.) te njegovanjem estetskih kvaliteta glazbe planirati i ostvarivati odgojno-obrazovni rad u području glazbe (Vidulin, 2016). „Glazbeni odgoj se treba organizirati tako da osigura glazbeni razvoj cijele skupine i osjećaj pripadnosti u djece, ali i da se sposobnosti svakog pojedinog djeteta uspiju razviti“ (Manasteriotti,1987). Sustavan odgoj i obrazovanje djece započinje u predškolskim ustanovama. Stoga je važno da glazbene aktivnosti budu primjerene razvojnoj dobi djece (Vidulin, 2016).

Provođenje glazbenih aktivnosti koje sadržavaju glazbeni odgoj utječe na ponašanje, razvoj dječjeg pozitivnog stava i potrebe za glazbenom umjetnošću. Majsec Vrbanić (2008) ističe kako odgajatelj prilikom upoznavanje djece s glazbenim elementima treba raditi na:

- poticanju grupnog rada na glazbenim aktivnostima,
- znati objasniti glazbene znakove i pojmove,
- razvijanju osjećaja za izražajnost u dinamici,
- razvijanju osjećaja za izražajnost u tempu,
- razvijanju osjećaja za intonaciju,
- poticati djecu da glazbene misli izraze i na druge načine (kroz ples, pokret, slikanje).

Muzikalnost, glazbene sposobnosti i glazbena inteligencija tri su važna međusobno povezana preduvjeta za unaprjeđivanje glazbenih potencijala. „Muzikalnost djeteta razmatra se kao sposobnost reagiranja na glazbu, pokazivanja osjetljivosti na estetsku i osjećajnu vrijednost glazbe te na njezina ekspresivna svojstva“ (Radoš, 2010). Drugi važan preduvjet je glazbena sposobnost, a očituje se kao rezultat nasljednog elementa. Obuhvaća mogućnost svladavanja konkretnog glazbenog zadatka i uspješnog djelovanja. Upoznavanje glazbe te osnovne glazbene terminologije na prirodan način započinje se glazbenim odgojem već u najranijoj dobi. Time se razvijaju glazbene sposobnosti, usavršavaju glazbene vještine i unaprjeđuju potencijali (Vidulin, 2016). „S djecom jasličke dobi provode se i različite glazbene igre koje pridonose razvoju ritma, motorike i govora te pobuđuju njihovo vedro i radosno raspoloženje. Od treće godine djetetova života do polaska u školu, ono prelazi brojne razvojne faze. U tom je periodu moguće ostvariti uspješne rezultate u različitim glazbenim odgojno-obrazovnim područjima: u slušanju glazbe, pjevanju, glazbenim igrama i sviranju na udaraljka“ (Vidulin, 2016). Djeca u periodu od treće do šeste godine imaju veliku mogućnost glazbenog razvoja što ovisi o kvaliteti dosadašnjeg glazbenog odgoja i stupnju razvoja djece (Radoš, 2010, prema Vidulin, 2016).

Gospodnetić (2011: 116 - 119) piše o načinima poticanja dječjeg stvaralaštva koje odgajatelj može primjenjivati u svom radu:

- oslušivanje i oponašanje (npr. razlikovanje zvukova pri padu teških i lakih predmeta),
- samostalno izrađivanje zvečki (djeca izrađuju zvečke i pune ih raznim sitnim materijalima poput tjestenine, graha, kamenčića),
- oponašanje zvukova ustima (oponašanje zvukova životinja, vozila, kućanskih aparata),
- ritmizirani govor,
- mali orkestar (sviranje na udaraljka),
- sviranje po svom tijelu (bodypercussion ili tijeloglazba)
- odgonetanje zvukova (igrom djeca pokušavaju pogoditi koji je instrument iza paravana),
- stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni (npr. gužvanje šuškovog materijala)

-ozvučena pjesma/priča (oponašanje životinja ili pojava iz prirode svojim glasom ili na udaraljka dok se pjeva ili pripovijeda).

Manserotti (1987) govori o sastavnicama glazbenog iskustva kojima je poželjno pobuditi motivaciju i interes djeteta, bez obzira na njegove glazbene sposobnosti. Smatra da petogodišnji glazbenik tijekom glazbenih aktivnosti improvizira ritam i melodiju, percipira prirodnost elemenata te osvještava pojam estetski lijepog. U periodu od pete godine nadalje naglasak je na pravilnom pjevanju i intonaciji, razvijanju glazbenog pamćenja te analizi glazbenog djela. Glazba je, posebice u predškolsko doba povezana s drugim aktivnostima i područjima te predstavlja sredstvo razvoja stvaralačkog identiteta u kojem dijete nadograđuje spoznajni, emotivni i socijalni razvoj (Vidulin, 2016).

3.2. Utjecaj odgajatelja na razvoj govornog izražavanja

Dječji interesi, potrebe, mogućnosti i osobine od velike su važnosti prilikom upoznavanja s glazbom. Razvitak djetetova zanimanja za glazbu potiče od strane odgajatelja, a igra treba biti temelj da bi dijete zavoljelo glazbu (Bačlija Sušić, 2019). Ljubav, posvećenost, zajedničku igru i komunikaciju Schäfer (2015) vidi kao dobru potporu govorno-jezičnog razvoja. Prema Habuš Rončević (2014: 35, prema Bačlija Sušić, 2019) temeljni zadatak odgajatelja je „razvijati interes za glazbu. Stoga se nastoji u djeci pobuditi želja za sudjelovanjem u različitim glazbenim aktivnostima – pjevanju, slušanju glazbe, sviranju i plesanju uz glazbu“. Dijete uči govoriti na temelju sadržaja koje mu odgajatelj prezentira kao govorni uzor. To je dio stjecanja i dijeljenja zajedničkih iskustava (Velički, 2009). „Odgajatelj nesvjesno prenosi na djecu svoje emocionalne stavove o glazbi, stoga se ne smijemo zavaravati da ćemo kod djece postići rezultate slušanjem umjetničke glazbe prema kojoj se mi odnosimo indiferentno“ (Habuš Rončević, 2011: 420, prema Bačlija Sušić, 2019).

Pojava tepanja i mucanja česta je pojava s kojom se odgajatelji susreću u svom radu. Tepanje se javlja kao posljedica lošeg učenja i pogrešne artikulacije, dok mucanje ponajviše iskazuju nesigurna i plašljiva djeca. Takvoj djeci odgajatelj pomaže pjevanjem

pjesmica, brojalicom ili igrom (Vrsaljko, Paleka, 2018). „U organizaciji koja uči, težište odgojno-obrazovnog procesa stavlja se na učenje čineći, kojim se nastoji omogućiti aktivno konstruiranje znanja subjekta koji uči, i to na svoj jedinstveni način. „najvažnije od svega je da dijete uči čineći. Puzati ono uči puzajući. Hodati ono uči hodajući, a govoriti govoreći...“ (Drydeni Vos, 2001: 231, Slunjski, 2006:24, prema Velički, 2009: 83). Potrebno je djeci osigurati priliku da razgovaraju ne samo na standardnom jeziku već i na dijalektu, tiho ili glasno, introvertirano ili ekstrovertirano. Prostor za govor djeci omogućuje uočavanje govora i percepciju smisla na temelju auditivnog sadržaja (Velički, 2009).

Kada je riječ o utjecaju odgajatelja na odgoj djece, Schäfer (2015) smatra kako je priprema odgajatelja važna kako bi odgoj djece bio što uspješniji. Pritom naglasak stavlja na pozitivno i otvoreno držanje odgajatelja i osjećajan odnos prema djetetu. Spomenuti autor Schäfer (2015) ističe i neke od osobina koje su poželjne kod odgajatelja kako bi odgoj i obrazovanje bili što uspješniji: biti spreman na samorefleksiju, redovito pratiti stručnu literaturu, imati znanstveno utemeljenu izobrazbu i redovito se dalje obrazovati i stručno usavršavati, pratiti djetetov razvoj, poticati pozitivan odnos prema djetetu, razumjeti govor malene djece i odgovarati na njega, pripremati i njegovati djetetu prikladnu okolinu i prostorije te surađivati s roditeljima i stručnim suradnicima.

Kako bi izgradio dobar odnos s djetetom, odgajatelju je potrebna i podrška roditelja jer on postaje važna osoba u djetetovom životu njegovim dolaskom u vrtić. Također, treba upoznati navike i životne potrebe u kojima dijete odrasta (Schäfer, 2015). Ističe Schäfer (2015) da je dobra komunikacije između odgajatelja i roditelja od velike važnosti kako bi se dijete što lakše moglo priviknuti na nove situacije. „Za pravilan razvoj govora potreban je model, a to su roditelji, odgajatelji, kasnije i učitelji. Treba obratiti pozornost te uvažavati individualne razlike jer uzrastom i stečenim iskustvom predškolsko dijete sve više izražava svoje potrebe, želje i htijenja“ (Vodopija 2006, prema Vrsaljko, Paleka, 2018: 153).

Neke od značajki govorno-jezične okoline koje Schäfer (2015) ističe:

- odgajatelji pokušavaju biti jezični uzor tako što radosno razgovaraju,
- odgajatelji paze na pravilan izgovor, artikuliraju glasove jasno i razgovijetno,
- odgajatelji djetetu uzvraćaju kontakt pogledom kad god je to moguće i u razgovoru ga gledaju u oči,
- u prisutnosti beba i malene djece govori se iako oni još ne razumiju naše riječi; djeca trebaju slušati i moći promatrati kretnje naših usana (interakcije „licem u lice“).

Upravo zbog društvenih zahtjeva u dječjem okruženju odgajatelj treba neprestano biti otvoren za kontinuirano usavršavanje i konstantno se prilagođavati novonastalim situacijama (Bačlija Sušić, 2019). Kako bi se stvorili što kvalitetniji uvjeti za razvoj govora potrebno je da odgajatelji budu svjesni potrebe za organizacijom odgojno-obrazovnog konteksta koje će pomoći za razvoj dječjih potreba koje su jedan od preduvjeta za kvalitetan razvoj govora (Velički, 2009).

4. OBLICI GLAZBENIH AKTIVNOSTI U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ PRAKSI

Glazba u predškolskog ustanovi oplemenjuje i obogaćuje djetetov život što je dio njezina kulturnog identiteta. Provođenjem glazbenih aktivnosti omogućuje se stvaranje pozitivnog ozračja u dječjem vrtiću, te se pridonosi razvoju djeteta. Stoga je cilj kroz razna glazbena iskustva poticati otkrivanje ljepote, razviti djetetov estetski potencijal te mu omogućiti da u potpunosti doživi umjetnost glazbe (Miočić, 2012). Na roditeljima i odgajateljima je da svakodnevno provode raznovrsne glazbene aktivnosti kako bi im omogućavali što češći susret s glazbom (Marić i Goran, 2013).

Pod glazbene aktivnosti, autorice Marić i Goran (2013) svrstavaju glazbu i pokret, pjevanje, te sviranje i slušanje glazbenih djela. Spomenute autorice naglašavaju da se tim aktivnostima pobuđuje interes za glazbu i doprinosi razvoju dječjih glazbenih sposobnosti. Autorica Vidulin (2016) smatra da su aktivnosti sviranja i pjevanja, istraživanja i stvaranja, slušanja glazbe, praktičnih i radnih zadataka te glazbenih igara one aktivnosti kojima pozitivno djelujemo na glazbeni razvoj. Denac (2011) glazbenim aktivnostima u predškolskoj ustanovi smatra: izvođenje glazbe (ritmični izgovor teksta, pjevanje pjesama, te sviranje glazbenih instrumenata) te slušanje glazbe i stvaranje glazbe. Najčešći oblici glazbenih aktivnosti prema Gospodnetić (2015) su:

- a) Igre s pjevanjem,
- b) Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme),
- c) Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice),
- d) Aktivno slušanje glazbe,
- e) Poticanje dječjeg stvaralaštva,
- f) Sviranje na udaraljicama.

U Bačlija-Sušić (2018) govori se o tome da se u odgojno-obrazovnoj praksi najčešće provode one aktivnosti koje ne potiču razvoj kreativnog potencijala i divergentnog mišljenja, na što upućuju i novija istraživanja. Aktivnosti se s glazbom mogu povezati tokom cijelog dana, te se mogu provoditi sa svom djecom, manjom grupom ili individualno (Gospodnetić, 2011). Gospodnetić (2015: 376) koncepciju aktivnosti dijeli na uvodni, glavni i završni dio. „Uvodni dio mogu biti neglazbeni poticaji npr. bajka ili slikovnica. U glavnom dijelu aktivnosti djeca se upoznaju s novim glazbenim sadržajima demonstracijom odgajatelja ili auditivnog medija (pri slušanju glazbe). Završni dio može biti likovni doživljaj pjesme“. U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014, <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-ranipredskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>, pristupljeno: 22.7.2022.) navodi se kako glazbene aktivnosti i poticaje treba osmišljavati i planirati tako da oni budu prilagođeni dječjoj dobi te da nude nešto što će djeci biti privlačno i zanimljivo. Također, stvaranje uvjeta za skladan i potpun razvoj djetetove osobnosti jedna je od temeljnih uloga predškolskog odgoja i obrazovanja.

4.1. Slušanje glazbe

Nakon rođenja, dijete prima glazbene poticaje iz okoline u obliku pjevanja i sviranja članova obitelji, odgajatelja u ustanovi u kojoj dijete boravi, te glazbe koju doživljava putem medijskih sadržaja i time postaje glazbeno aktivno. Zato obrazovni sustav treba nuditi strategije koje će pokriti sve elemente djetetovih kompetencija (Potočnik, 2020). Osnovni cilj pedagoškog procesa je kroz glazbena iskustva poticati djecu upoznavanju ljepote, razvijati estetski potencijal te omogućiti djetetu da doživi glazbenu umjetnost (Pesec, 1997, prema Miočić, 2012). Čovjek slušanjem doživljava i osjeća glazbu nevidljivim putem, svojom emocionalnom i intelektualnom aktivnošću. Glazba dopire do čovjeka od najranije dobi bez obzira na to bila ona instrumentalna ili vokalna (Marić i Goran, 2013). Definiciju glazbe kao "umjetničke discipline kojoj je materijal zvuk" donose autori Glazbene enciklopedije (Manserotti, 1987: 5).

Razvoj glazbenih sposobnosti ovisi o psihofizičkom razvoju djeteta. Čudina-Obradović (1991, prema Miočić, 2012) razlikuje devet faza razvoja glazbenih sposobnosti:

1. faza slušanja (0-6 mjeseci)
2. faza motoričke reakcije na glazbu (6-9 mjeseci)
3. faza prve glazbene reakcije (9-18 mjeseci)
4. faza prave glazbene reakcije (18 mjeseci – 3 godine)
5. faza imaginativne pjesme (3-4 godine)
6. faza razvoja ritma (5-6 godina)
7. faza stabilizacije glazbenih sposobnosti (6-9 godina)
8. faza estetskog procjenjivanja (11 godina)
9. glazbena zrelost (17 godina).

Dijete se susreće s glazbom putem igre. Ono izvodi glazbene igre i brojalice, sluša glazbu, pjeva pjesme te svira na različitim melodijskim i ritamskim udaraljkama (Marić i Goran, 2013, prema Dobrota, 2019). Cilj glazbenog obrazovanja je pomaganje djeci da razviju sposobnost slušanja glazbe sa zanimanjem, pažnjom i razumijevanjem. Slušanje je primarno sredstvo putem kojeg većina uživa u glazbi i uči o glazbi tijekom života. To je također djetetov najraniji način da doživi glazbu: postoje dokazi da fetus reagira na glazbu koju čuje u maternici (Standley i Madsen, 1992, prema Sims i Nolker, 2002). Prema Majsec Vrbanić (2008) glazba pojedincu omogućuje izražavanje i istraživanje identiteta, svojih osobnih preferencija i stavova te mogućnost za bolju prilagodbu u društvu.

Slika 1. Vizualni prikaz aktivnog i pasivnog slušanja (prema Sam, 1998).

Gospodnetić (2015) razlikuje pasivno i aktivno slušanje glazbe. Pasivno slušanje glazbe odnosi se na slušanje glazbe kada osoba nije ni svjesna da ju sluša. Pritom je važno odabrati kvalitetnu glazbu jer se, smatra Rojko (1996, prema Gospodnetić 2015) na taj način odgaja ukus djece. Za vrijeme pasivnog slušanja, djeci se ne skreće pažnja na glazbu, nego se ponašamo kao i inače dok nam je upaljen radio (Gospodnetić, 2015). S druge strane imamo aktivno slušanje glazbe. Skladbe pritom ne smiju dugo trajati kako bi ih djeca slušala aktivno i koncentrirano, već je važno da one budu kvalitetne, bez obzira na to jesu li instrumentalne, vokalne ili vokalno-instrumentalne (Fučkar, 1959, prema Gospodnetić, 2015). Za vrijeme aktivnog slušanja, moguće je da odgajatelj unaprijed osmisli plesne pokrete i pokaže ih djeci kako bi mogli zaplesati tijekom slušanja (Gospodnetić, 2015).

Gospodnetić (2011: 113 - 119) navodi metode poticanja dječjeg stvaralaštva koji se mogu koristiti u radu s djecom:

Stvaranje zvukova koji nisu uobičajeni	Npr. gužvanje nekog šuškovog materijala ili trganje kartonske kutije.
Osluškivanje i oponašanje	Npr. istraživanje zvuka pada predmeta s visine na pod, razlikovanje zvukova pada različitih predmeta.
Izrada zvečki	Npr. možemo napuniti bočicu sitnim kamenčićima ili zrnom riže.
Prepoznavanje zvukova	Djecu se navodi na pogađanje instrumenta ili zvuka predmeta iza paravana ili zvukova koji sama djeca rade: pljeskanje, tapkanje nogama i sl.
Ples uz glazbu	Preporučuje se djeci sugerirati način kretanja uz glazbu Npr. „pusti da te glazba nosi“ i „usporeni ples po vodom“.
Likovno izražavanje uz glazbu	Prilikom slušanja glazbe djeci se daje mogućnost da se likovno izraze obzirom na glazbu koju trenutno slušaju.
Izgovor slogova	Odgajatelj može izgovarati slogove različitom brzinom, visinom i gustoćom, te iste slogove djeca ponavljaju onim redoslijedom koji je odgajatelj govorio.

Mijenjanje riječi	Odnosi se na mijenjanje riječi u poznatoj pjesmi ili brojalicí.
-------------------	---

4.1.1. Važnost klasične glazbe u odgojno-obrazovnoj praksi

Postoje različita istraživanja koja analiziraju učinke klasične glazbe na djecu. Među njima ističe se istraživanje koje su proveli Rauscher, Shaw i Ky (1993,1995, prema Gur, 2009) čiji su rezultati pokazali da je slušanje klasične glazbe rezultiralo poboljšanjem prostornog IQ-a. „Istraživanje o korištenju barokne glazbe pokazalo je da kada se ova vrsta glazbe koristi, pamćenje bi se moglo poboljšati do 26%. Barokna glazba stimulira i desnu i lijevu hemisferu mozga, što pomaže razvoju koncentracije“ (Van der Linde, 1999, prema Gur, 2009: 252). Dundović i Sam Palmić (2012: 11) u svom su istraživanju krenule od pretpostavke da je „slušanje glazbe kao temeljna aktivnost svake glazbene, i neposredno ili posredno bilo koje druge aktivnosti, nedovoljno prisutna u svakodnevnim predškolskim aktivnostima“. Istraživanjem se ispitivala stvarna integriranost slušanja u odgojno-obrazovnoj skupini. Rezultati istraživanja pokazuju da odgajatelji nedovoljno pozornosti pridaju značenju glazbe za djetetov cjelovit razvoj. Kao razloge navode potrebu za stručnim usavršavanjem, nedovoljnu kompetentnost u izboru umjetničke glazbe i nedostatak prostora za to područje u odgojno-obrazovnom kurikulumu. „Pokazatelji govore i da instrumentalnu glazbu svakodnevno slušaju ispitanici koji imaju više od 30 godina radnog staža, a najmanje ispitanici koji imaju od 11 do 20 godina“ što je vidljivo u tablici 2.

Tablica 2. Učestalost slušanja instrumentalne glazbe s obzirom na radni staž (prema Dundović i Sam Palmić, 2012: 13).

SLUŠANJE INSTRUMENTALNE GLAZBE	OD 0 DO 10 GODINA RADNOG STAŽA	OD 11 DO 20 GODINA RADNOG STAŽA	OD 21 DO 30 GODINA RADNOG STAŽA	VIŠE OD 30 GODINA RADNOG STAŽA
Svakodnevno	50,9%	40,9%	44,1%	51,7%
Barem jednom tjedno	39,6%	43,2%	35,6%	31,0%
Jednom mjesečno	1,9%	11,4%	15,3%	6,9%
Nekoliko puta godišnje	3,8%	4,5%	3,4%	6,9%
Nikad	3,8%	0	1,7%	3,4%

„Otkako je objavljeno prvo istraživanje o utjecaju "Mozartovog efekta" (Rauscher, Shaw i Ky, 1995), a rezultati su pokazali da su slušanje glazbe i kognitivno funkcioniranje povezani, potaknuta su brojna istraživanja koja su potvrdile ili nisu potvrdile utjecaj slušanja glazbe na prostorno-vremensko razmišljanje i druge IQ pokazatelje kao što su radna memorija ili apstraktno razmišljanje“ (Potočnik, 2020: 2). Mattar (2013, prema Dobrota, 2019) je proveo istraživanje s dvije skupine djece u dobi od pet do šest godina. Prva skupina bila je eksperimentalna, a druga kontrolna. U eksperimentalnoj skupini djeca su u razdoblju od osam mjeseci slušala Mozartovu glazbu. Djeca u kontrolnoj skupini su obavljala dnevne aktivnosti bez glazbe. Rezultati su pokazali značajnu razliku u kognitivnom, fizičkom i socijalnom razvoju između djece iz eksperimentalne i kontrolne skupine, u korist djece koja su aktivnosti obavljala slušajući Mozartovu glazbu.

Autor Hui (2006, prema Gur, 2009) istraživao je 'Mozartov učinak kod djece predškolske dobi' u kojemu je sudjelovao četrdeset i jedan dječak i djevojčica, u dobi od tri do pet godina. Tijekom slušanja Mozartova klavirskog koncerta u A-duru, popularne glazbe primjerene dobi i tišine djeca su rješavala niz testova, no rezultati pokazuju da ne postoje statistički značajnih razlika između te tri vrste glazbe. Isto je potvrđeno i u istraživanju Crnceca, Wilsona i Priora (2006, prema Gur, 2009) gdje rezultati nisu pokazali dokaze o Mozartovom učinku. Sims (1985, prema Sims i Nolker, 2002) je istraživao hoće li djeca duže slušati poznate naspram nepoznatih klasičnih skladbi. U

istraživanju je sudjelovalo 96 djece u dobi od 3 do 5 godina. Svako je dijete slušalo četiri glazbena djela po izboru pritiskajući gumb za pokretanje i zaustavljanje. Rezultati su pokazali da su djeca bila vrlo dosljedna u slušanju svake od skladbi, slušajući svaku od četiri skladbe vrlo slično vrijeme. Prema tome, njihova odluka o tome kada će prekinuti slušanje skladbe nije bila povezana sa strukturom glazbe ni na koji sustavan način.

4.2. Pjesmice

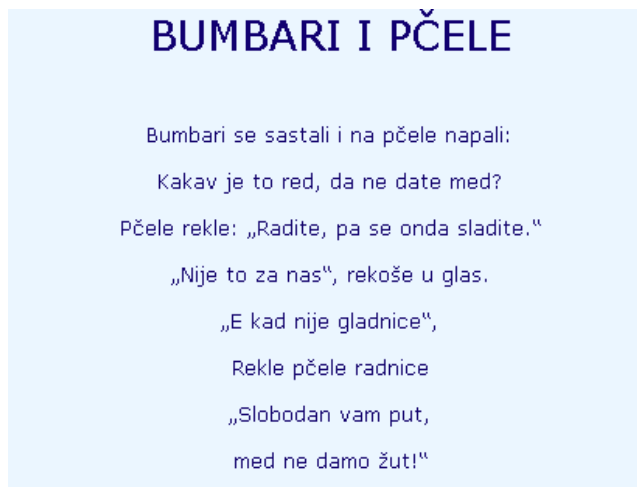
Kada je riječ o podjeli pjesama, Crnković (1998) ih dijeli na pjesme za djecu i dječje pjesme. Pjesma je glazbeni oblik kojim se dijete služi od svoje najranije dobi. Dijete samo započinje pjesmu oponašajući roditelje ili odgajatelja. Pjesme za djecu pišu odrasli koji su te pjesme namijenili djeci, dok su dječje pjesme one koje stvaraju djeca.

„Cilj aktivnosti pjevanja je usvajanje i izvođenje određene pjesme. Tako široko postavljen cilj konkretizira se zadacima koji uključuju usvajanje teksta i melodije pjesme, razvijanje intonacijskih i ritamskih sposobnosti, razvijanje glazbenog pamćenja i dr.“ (Dobrota, 2012: 25).

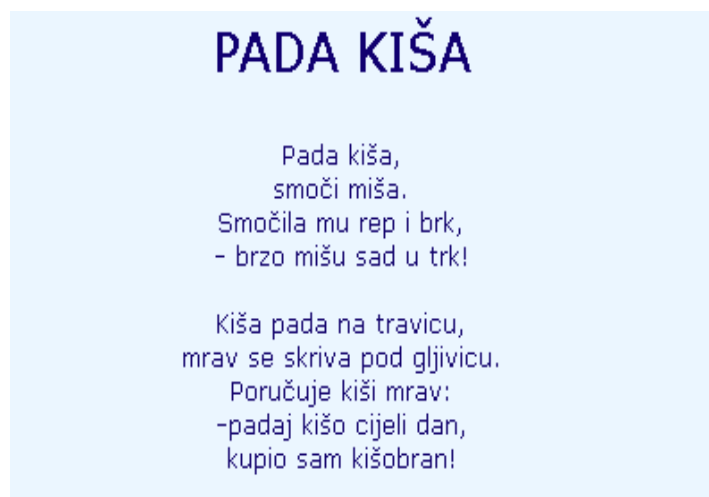
Prema Marić i Goran (2013) pjesma za dijete predstavlja izvor igre i radosti jer se ono igra pjevajući. Gospodnetić (2015) tvrdi da djeca pjesme pjevaju po sluhu i pritom oponašaju odgajatelja. Uglavnom pjesme pjevaju na hrvatskom jeziku, a na stranom jeziku jedino ako ih uče u skupini. Autorica također smatra da je tekst manje važan u izboru pjesme već je veća važnost umjetničke vrijednosti pjesme. U vrtiću se obrađuju umjetničke, tradicijske i narodne folklorne pjesme (Gospodnetić, 2011). „Nursery rhymes“ je naziv za one pjesme koje su djeca stoljećima smišljala uz pomoć odraslih, a Crnković (1998) ih je nazvao malešnicama. Malešnice su prigodne pjesme o igri, životinjama, blagdanima i o djeci. „Dijete će rado sudjelovati u glazbenim aktivnostima i pjesmama za koje zna da će ih kasnije pjevati, jednako kao što voli slušati pjesme koje već zna pjevati. Odgajatelj uvijek mora svoje pjevanje „obojiti“ glazbeno i emocionalno te svoj glas temeljiti na pravilnom disanju s obzirom na to da je on njegov glavni instrument“ (Sam, 1998: 38). Razvoj dječje socijalne i emocionalne zrelosti potiče se aktivnostima zajedničkog pjevanja, a pritom je važno da odgajatelj svakom djetetu

pristupa individualno i da pjesme pjeva u intonaciji i opsegu glasa koji su u skladu s djetetovim mogućnostima (Marić i Goran, 2013).

Slika 2. Primjer dječje pjesmice

Slika 3. Primjer dječje pjesmice

Izvor:<http://www.pjesmicezadjecu.com/svakodnevnepjesmice-dp2.html>, (pristupljeno: 26.7. 2022.)

U radu s djecom, pri korištenju pjesama važno je da tekst, opseg i stil pjesme budu dobro prilagođeni. Tekst pjesme treba ponajprije biti razumljiv djetetu, ne smije biti predugačak i treba biti estetski vrijedan (Marić i Goran, 2013). Važno je prilikom učenja glazbenih djela obratiti pozornost na opsege i glasovne mogućnosti djece. „Opseg pjesama za mlađu skupinu (3-4 godine) je od e1 do a1. Opseg pjesama za srednju skupinu (4-5 godina) je od d1 do a1 ili h1. Opseg pjesama za stariju skupinu (5-7 godina) je od c1 do c2, eventualno e2“ (Gospodnetić, 2011: 256). Svakako je važno djecu poticati da smišljaju vlastite pjesmice. Dijete ponekad i samo izmišlja riječi ili melodiju na već postojeće pjesmice. Vrlo je važno, smatraju Marić i Goran (2013) poticati radost pjevanja u svakom djetetu.

4.3. Igre s pjevanjem

Igre s pjevanjem su prema Gospodnetić (2015) folklor koji sadrži i ples i glazbu. U dječji folklor, uz igre s pjevanjem ubrajaju se i brojalice, dječje pjesme i sve druge vrste recitiranog govora (Wiesler, 2008, prema Gospodnetić, 2015). Kroz igru djeca mogu maštati, stvarati, istraživati, isprobati vlastite ideje i sudjelovati u rješavanju problema. Prema tome, igra je najvažniji način na koji dijete upoznaje svijet oko sebe (Brotherson, 2009, prema Šuletić Begić, 2016). Glazbeno-didaktičke igre utječu na sva područja dječjeg razvoja među kojima su kognitivni, emocionalni, moralni, socijalni razvoj i razvoj ličnosti (Borota, 2013, prema Blašković i Đaić, 2018). „Igre s pjevanjem spoj su pjesme i igre koja se odvija kroz pokret i određena pravila izvođenja. To se odražava u sinkretičkom karakteru koji je idealan vid usvajanja glazbenih sadržaja kod djece ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja“ (Manasteriotti, 1982, prema Blašković i Đaić, 2018: 142).

Glazbene igre s pjevanjem izvode se bez instrumentalne pratnje, a „Svaka igra zahtijeva određene sposobnosti pokreta. U igrama s pjevanjem primjenjuju se uglavnom osnovni pokreti: hod, trk, poskoci i kretanje ruku“ (Manasteriotti, 1978, 70, prema Šuletić Begić, 2016). Pravila u igrama s pjevanjem mogu biti: ulaženje u kolo, hodanje u kolu ili kada djeca trebaju prije drugih stići na neko mjesto (Gospodnetić, 2015). Prilikom igranja pored svake pjesme stoji koji se pokret izvodi uz koju frazu. Ti pokreti mogu biti u obliku cupkanja, skakanja, mahanja, kuhanja, hodanja, okreta i slično. Upute za takve igre moraju biti kratke i jasne kako bi ih djeca što bolje razumjela (Gospodnetić, 2015).

„Melodije igri s pjevanjem sadrže glazbene izražajne elemente“ (Rakijaš, 1967, Sam, 1998, prema Blašković i Đaić, 2018: 142). Prema Gospodnetić (2011) to su: glazbeni oblik, dinamika, harmonija, intervali, intonacija, ton, melodija, tonalitet, ritam, mjera, tempo. Također autorica Gospodnetić (2015) naglašava brzinu prilikom prelaska s jedne na drugu igru jer djeca vrlo brzo izgube koncentraciju ako dugo čekaju upute za igru ili intonaciju. Manasteriotti (1987 prema Šuletić Begić, 2016) glazbene igre s pjevanjem dijeli na: igre u koloni, igre mješovitih oblika, igre s pjevanjem u krugu ili u kolu te igre slobodnih oblika.

Tablica 3. Podjela igara s pjevanjem (Manasteriotti, 1982, prema Šuletić Begić, 2016: 5).

Igre s pjevanjem			
<p>IGRE U KOLONI - Igre u kojima je jedno dijete poredano iza drugoga ili jedno do drugoga. Oblik ovih igara s pjevanjem proizlazi iz sadržaja pjesme, npr. vlak, puž... U većini igara postoji igrač s glavnom ulogom, ali to nije uvijek slučaj. Glavna uloga može biti stalna ili se mijenjati.</p>	<p>IGRE MJEŠOVITIH OBLIKA - Ova vrsta igre se izvodi u dva ili više osnovnih oblika, npr. u kolu ili koloni uz slobodne pokrete. Sadržaji se odnose na živa bića, ljude i životinje, ali i na nežive predmete. U većini igara su prisutna jednostavna izražajna sredstva glazbe, pokreta i riječi.</p>	<p>IGRE S PJEVANJEM U KRUGU - U ovom obliku igre s pjevanjem, djeca najčešće stiliziranim kretanjama oponašaju pojedine prizore sadržane u tekstu pjesme. U nekim slučajevima radnju izvodi jedno dijete koje poziva ostalu djecu iz kruga da učine određene pokrete.</p>	<p>IGRE SLOBODNIH OBLIKA - Ova vrsta igre s pjevanjem je najslobodnija s obzirom da se ne izvodi u fiksiranom obliku u pogledu pokreta, ali je ujedno i najsloženija skupina igara. Izvodi se u različitim oblicima, ovisno o sadržaju.</p>

Tablica 4. Popis igara s pjevanjem s obzirom na dobnu skupinu (prema Blašković i Đaić, 2018: 143-144).

Mlađa dobna skupina	Srednja dobna skupina	Starija dobna skupina
Berem, berem grožđe	Brusim, brusim škarice	Glava, ruke, noge, prst
Boc, boc iglicama	Čvorak	Bijela roda
Ciciban	Hajd' u kolo dječice	Hoki - poki
Daj pokaži	Ja posijah lan	Kad si sretan
Dini, dini duka	Ovako se mak sije	Kako se što radi
Djeca i zečići	Prva ura tuče	Medvjed bere jagode
Gu, gu golube	Sunce sije, kiša će	Pošto kume, lonac

Neopterećenost, stvaranje ozračja razdraganosti, ugone i popunjavanje vremena ciljevi su igara s pjevanjem, navodi Gospodnetić (2015). Igranjem igara s pjevanjem zadovoljava se dječja potreba za plesom, omogućuje se stvaralaštvo izraženo pokretom, te podjela uloga koja je grupna ili individualna (Gospodnetić, 2015).

4.4. Brojalice

Gospodnetić (2015) brojalicu definira kao vrstu ritmičkog govora koju stvaraju djeca i služi im za lakše razbrojavanje (prebrojavanje, odbrojavanje, brojanje, izbrojavanje) prije početka neke druge igre kao što su igre skrivača, lovice itd. Brojalice su „kratke dječje pjesmice koje služe za razbrajanje djece u igri, koje, istovremeno, mogu biti veoma pogodne za razvijanje osjećaja za ritam” (Pedagoški leksikon, 1996: 56, prema Bjelobrk Babić, 2017). Također, one su prisutne u svakoj zemlji, kulturi, gradu i selu. Prema Rade (2009) brojalice, pjesmice i stihovi odlično podupiru rani emocionalni, komunikacijski i jezični razvoj kod djece, a korisni su i za razvoj govora jer pomažu razvijanju osjećaja za tempo, ritam i intonaciju.

Bez obzira radi li se o sviranju, pjevanju, izvođenju brojalice ili glazbenih igara, djeca uživaju u svakom susretu s glazbom. Djeca su tolerantna i otvorena prema različitim glazbenim vrstama što svakako pogoduje odgajateljima i pedagozima predškolske djece (Hargreaves, 1982, prema Dobrota, 2019). Prema Vidulin (2016) glazbene podražaje djeca trebaju dobivati kroz slušanje i otkrivanje zvučne okoline, jer se na taj način razvija njihov interes za glazbu. „Odličan materijal predstavljaju brojalice, zatim kratke pjesme koju će dijete upoznati upravo slušanjem i učestalim ponavljanjem, bez potrebe za učenjem po sluhu“ (Vidulin, 2016: 224).

Miljević (2015, prema Bjelobrk Babić, 2017) ističe da je za brojalice specifično da su kratke, jednostavne melodije i ritma, a izvode se kretanjem kroz igru, pljeskanjem o koljena, pucketanjem prstima, pjevanjem, recitiranjem i sl. „Stihovi, pjesmice i brojalice korisni su za jezični razvoj djeteta ne samo zato jer bude i održavaju djetetovu slušnu pažnju, nego i stoga što daju jasnu gramatičku strukturu jezika (‘Ti si mali miš koji...’), razvijaju osjećaj za slog (‘I-de ma-ca o-ko...’), razvijaju fonematski sluh (‘Eci peci pec’), olakšavaju učenje teksta ‘napamet’, a i razvijaju neke predvještine čitanja i pisanja“ (Rade, 2009: 29). Uz pomoć brojalice razvijaju se pokret i ritam. Ritam se pritom izražava pokretima nogu, ruku, tijela, prstiju, a izgovor brojalice izražava se mahanjem ruku, zvečkama, udaraljicama, trianglom i bubnjem (Gospodnetić, 2011). Brojalice predstavljaju i važno sredstvo za razvoj govornog izražavanja i razvoj govora. Naročita

dobrobit brojlica je u oblikovanju, opisivanju, pravilnom izgovoru i artikulaciji glasova (Milijević, 2015, prema Bjelobrk Babić, 2017).

Faze usvajanja brojlica su:

1. *Faza*: vježbanje ritma-izgovor/pjevanje praćeno je ravnomjernim pljeskanjem, otkucavanjem jedinice brojanja,
2. *Faza*: vježbanje različitih ritmičnih odnosa i trajanja-izgovor/pjevanje brojlice praćeno je odgovarajućim ritmičkim pljeskanjem u odnosu na slogove brojlice,
3. *Faza*: vježbanje grupiranja udara-izgovor/pjevanje praćeno je različitim izvorima zvuka,
4. *Faza*: vježbanje promjene tempa i sposobnost prilagođavanja određenom tempu (Milenković i Dragojević, 2009, prema Bjelobrk Babić, 2017: 47).

Jurišić, Palmić (2002) brojlice dijeli u dvije kategorije: 1. prema izvedbi – govorena i pjevana brojlica i 2. prema sadržaju – konkretna, besmislena i kombinirana brojlica. Govorena brojlica je vrsta brojlice čija se jezično-ritmička struktura od početka do kraja izvodi na istom tonu, a to je najčešće ton g1 (Jurišić, Palmić, 2002). Pjevana brojlica, za razliku od govorene može imati do četiri tona, ali se još uvijek ne ubraja u pjesmu. Ona je lišena svih okvira tonaliteta (Jurišić, Palmić, 2002).

Slika 4. Primjer pjevane brojlice

Boc, boc iglicama,

ne diraj ga ručicama,

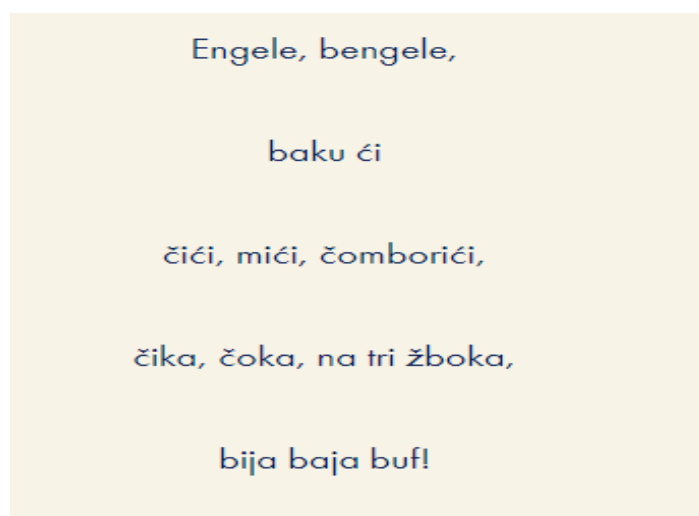
bode, bode jež,

bit će suza, bjež!

Izvor: <http://www.pjesmicezadjecu.com/brojlice> (Pristupljeno: 28.7. 2022.)

Konkretna brojalica koja se još naziva i smislenom brojalicom je u kojoj je tekst stvaran. Ponekad u njoj ima i pojava koje nisu moguće u realnom svijetu, ali je jasno što je njome rečeno (Jurišić, Palmić, 2002). Besmislena brojalica je ona brojalica čije riječi i nemaju neku određenu poruku ili značenje. „Kada dijete čuje ovakvu brojalicu, ona ga potiče na razmišljanje i kreativnost kako bi samo moglo stvoriti vlastitu brojalicu. Najbitniji je posljednji slog, kojeg često naglašavaju, jer se njime odlučuje tko ispada, a tko ostaje u igri, a je li taj slog dio neke smislene riječi ili plod mašte djeteta, to uopće nije bitno“ (Jurišić, Palmić, 2002: 56).

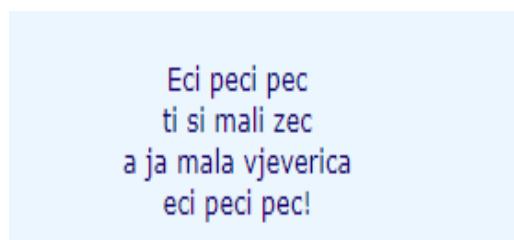
Slika 5. Primjer besmislene brojalice

Izvor: <http://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice> (Pristupljeno: 28.7. 2022.)

Kombinirana brojalica sastoji se od izmišljenih i smislenih riječi. Takve vrste brojalice omogućuju djeci da samostalno osmišljavaju zanimljive brojalice i poigravaju se rimom i riječima (Jurišić, Palmić, 2002).

Slika 6. Primjer kombinirane brojalice

Izvor: <http://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice> (Pristupljeno: 28.7. 2022.)

Od velike je važnosti da se odgajatelji i učitelji razgovjetno i gramatički pravilno izražavaju, te da različitim aktivnostima potiču govorni razvoj kod djece. Također, za razvoj komunikacije od posebnog značaja su socijalni kontakti. Kvalitetno socijalno i emocionalno okruženje postiže se primjenom i obradom brojalica u vrtiću (Bjelobrk Babić, 2017).

4.5. Sviranje na udaraljka

Orffov instrumentarij je skup udaraljki koji se upotrebljava za rad s djecom u odgojno-obrazovnoj praksi (Gospodnetić, 2015). Djeca dok pjevaju mogu u rukama imati udaraljke. One su djeci izuzetno zanimljive jer, kako kaže Gospodnetić (2015) podsjećaju na produžetke ruku ili prste. Također, zvukovi udaraljki djeci su motivacija u kretanju te djecu okružuju glazbom. Sviranje udaraljki može se koristiti prilikom obrade brojalice ili pjesmice, a također može biti i zasebna aktivnost (Gospodnetić, 2015). Sviranje i slušanje glazbe pobuđuje sva osjetila čime dijete obogaćuje kognitivne sposobnosti i vlastiti emocionalni doživljaj (Majsec Vrbanić, 2008). Udaraljke dijelimo na melodijske i ritamske udaraljke. Melodijske udaraljke su vrsta udaraljki koja imaju određenu visinu zvuka, kod kojih čujemo tonove, dok ritamske udaraljke ne daju tonove, već se na njima svira samo ritam. Melodijske udaraljke su: zvona, crotales, vibrafon, timpani, ksilofon, metalofon, zvončići. U ritamske udaraljke ubrajamo: štapiće, ručni bubanj, mali bubanj, trianagl, tam-tam, drveni bubnjić, kastanjete, razne čegrtaljke, bič, zvonca i bambusove visilice, veliki bubanj, činele, zvečku, tamburin, (Gospodnetić, 2015).

Denac (2011) ističe nekoliko didaktičkih jedinica za instrumentalno izvođenje glazbe kroz igru:

- izvedbeno praćenje neke pjesme koja se reproducira,
- igranje s instrumentima iz Orffova instrumentarija,
- povezivanje istraživanjem i testiranjem zvučnih karakteristika glazbenih instrumenata,
- igranje s vlastitim instrumentima koja su djeca sama izradila,

-sviranje oponašajući zvukove koji okružuju djecu.

Vrlo zanimljive prijedloge raznovrsnih glazbenih aktivnosti navodi Miočić (2012: 82) među kojima su: pjevanje poznatih brojlica, slušanje i pjevanje pjesama o našem gradu, slušanje i pjevanje božićnih pjesama, slušanje i pjevanje rođendanskih pjesama, pjesmice (Vrapčić u zimi, Izgubljeno pile, Čvorak, Pekar, Kruška jabuka šljiva, Jabučica, Jesen, Raj se sad otvorio, Visibaba mala,), pokret uz glazbu (afrički bubnjevi, uz pjesmu Maškare), izrada udaraljki od bočica za vodu (šuškalice), sviranje na izrađenim šušalicama, sviranje sa štapićima uz pjesmu "Mirno more", dječje plesne improvizacije uz glazbu, igra s pjevanjem (U Zagrebu je kućica, Koka i pilići) igre s pjevanjem uz pokret (Naokolo šalata, Igra kolo), igra uz glazbu – glazbene sjedalice, brojlica "Cinci, linci", logoritmička (govorna) igra uz pokret (U šumici, Pupiljak mali), slušanje šuma mora, slušanje raznovrsnih šumova i zvukova iz prirode (kiša, voda, grmljavina).

4.5.1. Sviranje na udaraljka: iskustvo s prakse

Stručna praksa odrađena je iz kolegija *Metodike glazbene kulture II*, u dječjem vrtiću „Mali svijet“ PO Monte Zaro. Aktivnost je provedena u skupini *Sovice* uz nadzor odgajateljice mentorice Zrinke Metikoš. Uvodni dio aktivnosti bio je upoznavanje uz pjevanje, glavni dio bazirao se na učenju brojlice i sviranje ritma šušalicama, a za kraj su djeca kroz igru „Veliki krug“ mogla vidjeti kako je i njihovo tijelo instrument. Aktivnost je trajala 25 minuta i sva djeca su bila zainteresirana i voljna sudjelovati.

Ustanova: Dječji vrtić „Mali svijet“ PO Monte Zaro

Skupina: „Sovice“

Nastavna tema: slušanje i sviranje

Tip sata: obrada i usvajanje novog sadržaja

Obrazovna postignuća: djeca će nakon aktivnosti znati izrecitirati brojalicu i šuškalicama odsvirati ritam

Ključni pojmovi: ritam, šuškalice, trianagl, glazbeni štapići

Nastavna sredstva i pomagala: loptica, šuškalice, trianagl i glazbeni štapići

Metode rada: metoda razgovora, metoda demonstracije, metoda usmenog izlaganja

Sociološki oblici rada: frontalni oblik rada, rad u grupi

Zadaci:

- OBRAZOVNI:
 - Učenje brojalice „Eci, peci, pec“
 - poticati razvoj ritma i glazbenog sluha
 - razumjeti ritmičku strukturu
- FUNKCIONALNI
 - stvaranje osnove za razvoj glazbenih sposobnosti djece: tempo, ritam i glazbeno pamćenje
 - poticati djecu na aktivno slušanje
 - osposobiti djecu za prepoznavanje ritma
- ODGOJNI:
 - razvijati interes za brojalice kod djece
 - razvijati strpljenje za drugu djecu
 - formiranje glazbenog ukusa
 - razvoj navike slušanja
 - stvoriti pozitivno okruženje i ozračje u grupi

Prilozi: prilog 1. Tekst brojalice „Eci, peci, pec“

Organizacija nastavnog sata i potrebno vrijeme	Sadržaj rada ili aktivnosti odgojitelja	Aktivnosti djece	Metodičko oblikovanje
<p>Uvodni dio (upoznavanje) Uvodni dio trajati će 5 minuta -igra upoznavanja</p>	<p>Za početak ću reći djeci da sjednu u krug. Kako bi se bolje upoznali i opustili, reći ću im da ćemo odigrati jednu igru. Ja ću prva otpjevati svoje ime a zatim ću lopticu baciti nekom djetetu te će ono otpjevati svoje ime i vratiti lopticu meni. Igra će biti gotova kad sva djeca otpjevaju svoje ime.</p>	<p>Aktivno sudjelovanje u igri -djeca pjevaju svoje ime i slušaju druge</p>	<p>Metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja -frontalni rad</p>
<p>Glavni dio (učenje brojalice, šuškalice) - Slušanje - Brojalica - Glavni dio trajat će 15 minuta</p>	<p>Nakon uvodne aktivnosti započinjemo s glavnim dijelom, učenjem brojalice i sviranjem ritma šuškalicama: Ja ću prva izrecitirati cijelu brojalicu dva puta i istovremeno svirati ritam šuškalicom. Zatim ću ostaviti šuškalicu sa strane i reći im da ponavljaju za mnom. Učit ćemo brojalicu po frazama a svaka fraza sastojat će se od dva stiha, dok ćemo istovremeno pljeskati. Ponovit ćemo je koliko god puta bude potrebno da ju zapamte. Nakon što usavrše brojalicu, svakome ću dati jedan</p>	<p>Aktivno slušanje, sudjelovanje u radu i učenje brojalice „Eci, peci, pec“. -djeca uče</p>	<p>Metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja -frontalni rad</p>

	instrument i zajedno ćemo svirati uz recitiranje. Na kraju ćemo zajednički recitirati i svirati naučeno.	brojalicu	
Završni dio (stvaralaštvo) Završni dio trajat će 5 minuta	U završnom dijelu odigrat ćemo igru „Veliki krug“. Djeci ću objasniti i demonstrirati igru. Igra se igra tako da svi stanemo u krug i koristimo svoje dlanove i noge umjesto instrumenata. Na stih „eci, peci, pec“ dlanovima ćemo pljeskati tri puta. Na „ti si mali zec“ dlanovima ćemo udariti koljena također tri puta. Nogama ćemo koračati na mjestu četiri puta na stih „a ja mala vjeverica“, te ćemo na stih „eci, peci, pec“ sunožno skočiti tri puta. Djeca će kroz	-aktivno sudjelovanje u igri	Metoda demonstracije

	<p>ovu igru vidjeti da i njihovo tijelo može biti instrument. Nakon odigrane igre, zahvalit ću djeci na pažnji i sudjelovanju, te ću ih pohvaliti i pozdraviti.</p>		
--	---	--	--

prilog 1.

ECI, PECI, PEC

Eci, peci, pec

Ti si mali zec

A ja mala vjeverica

Eci, peci, pec

OSVRT NA PROVEDENU AKTIVNOST:

Kroz provedenu aktivnost, djeca su mogla naučiti novu brojalicu, samim time razvijati govor i obogatiti svoj rječnik novim riječima. Osim verbalnih vještina, udaraljka su razvijali sluh, ritam i svoje glazbene potencijale. Sva djeca su bila iznimno zainteresirana i voljna sudjelovati u aktivnosti. Kraj aktivnosti mogao ih je naučiti kako ne trebaju instrument da bi mogli svirati, da je i njihovo tijelo jedan veliki instrument te da je glazba svuda oko nas.

U ovom primjeru možemo vidjeti kako se glazbeni izričaj savršeno uklapa u poticanje govornog izražavanja.

5. ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU GLAZBE NA RAZVOJ GOVORNOG IZRAŽAVANJA

5.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je utvrditi utječe li provođenje glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu na razvoj govora kod djece i koje se glazbene aktivnosti najčešće provode u radu s djecom.

5.2. Hipoteza

H1: Provođenje glazbenih aktivnosti poboljšava razvoj govora kod djece.

H2: Najčešće glazbene aktivnosti koje se provode u odgojno-obrazovnom radu su slušanje glazbe i pjevanje pjesmica.

5.3. Materijal i metode

5.3.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na uzorku od 49 odgajatelja/ica u dobi između 21. i 65. godina. Ispitanici su odgajatelji/ice i/ili pripravnici/ice djece rane i predškolske dobi. Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika koji je izrađen pomoću Google obrasca. Od ukupnog broja odgajatelja ispitano je ukupno 48 (98 %) ispitanika ženskog, te 1 (2 %) ispitanik muškog roda.

5.3.2. Provedba istraživanja

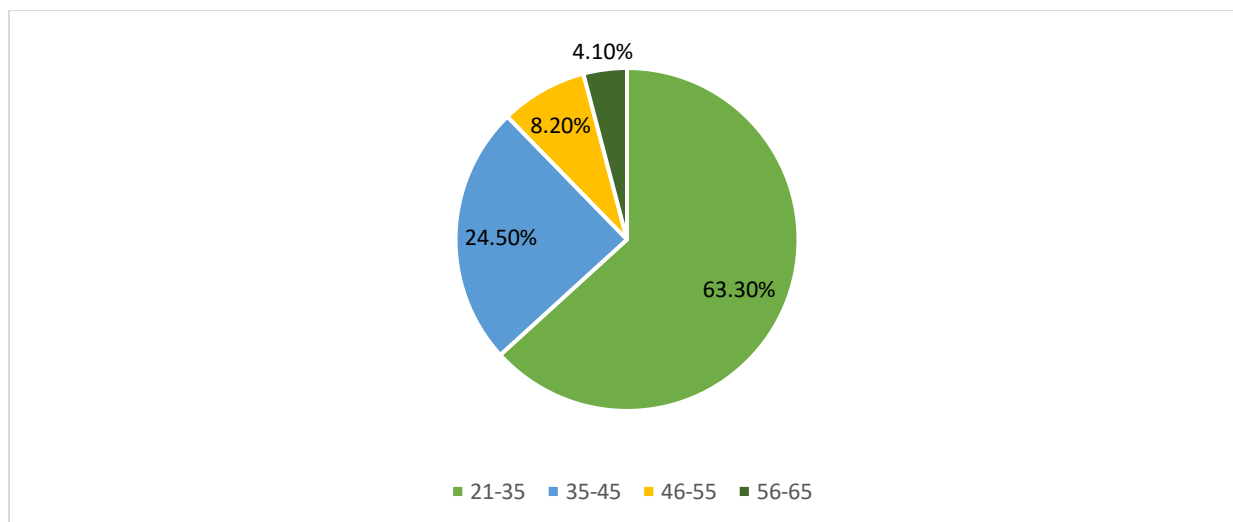
Za provedbu istraživanja sastavljen je online anketni upitnik. Anketni upitnik sadrži ukupno 15 pitanja koja su podijeljena u 5 dijelova. Prvi dio anketnog upitnika odnosi se na ispitivanje sociodemografskih obilježja ispitanika (dob i spol). Drugi dio anketnog upitnika odnosi se na stavove ispitanika o utjecaju glazbenih aktivnosti na razvoj govora kod djece, a sadrži skalu od 5 stupnjeva (1 - uopće se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - niti se slažem niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se slažem). U tom dijelu upitnika ispitanici su se izjašnjavali o tome utječe li provođenje glazbenih aktivnosti pozitivno na razvoj govora kod djece, pomaže li mu u prevladavanju govornih poteškoća, potiče li neverbalnu komunikaciju i utječe li na razvoj

emocija kod djece. Treći dio anketnog upitnika sastoji se od dva pitanja, kojima se nastoji saznati provode li ispitanici glazbene aktivnosti u svome radu te vole li djeca glazbene aktivnosti koje se provode u skupini. Četvrti dio odnosi se na ispitivanje učestalosti provođenja pojedinih glazbenih aktivnosti, gdje je također korištena skala od 5 stupnjeva (svakodnevno, 2-4 puta tjedno, jednom tjedno, rijetko, nikada). Ispitalo se također koje od ponuđenih glazbenih aktivnosti ispitanici smatraju najpoticajnijim za razvoj govora te koja im se od tih glazbenih aktivnosti do sada pokazala najkorisnijom u razvoju govora kod djece. Posljednji se dio anketnog upitnika sastoji od pitanja „Smatrate li da su glazbene aktivnosti dovoljno zastupljene u odgojno-obrazovnom radu?“, gdje su ponuđeni odgovori DA i NE.

5.4. Rezultati i interpretacija rezultata

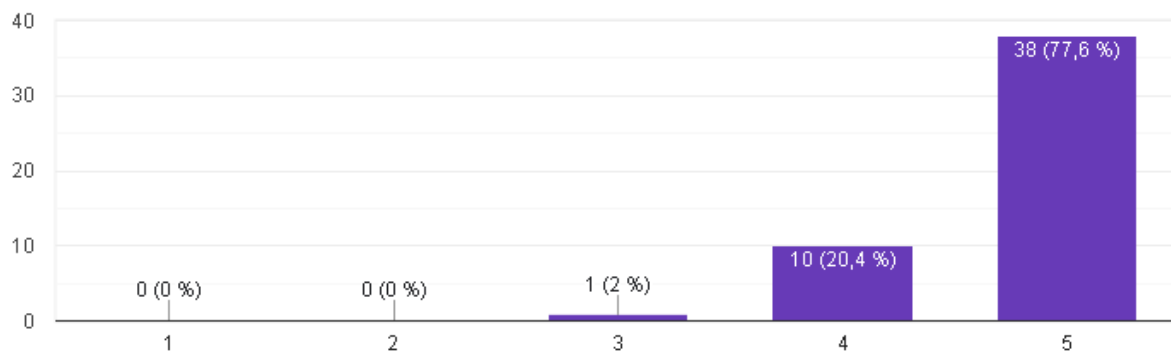
Istraživanje je provedeno na ukupno 49 ispitanika. Od toga je ispitano 48 (98%) ispitanika ženskog i 1 (2 %) ispitanik muškog roda. Što se tiče dobi, ispitanici su odgajatelj/ice u dobi od 21 do 65 godina, a najviše je odgajatelja u dobi od 21-35 godina, njih 31 (63,3%).

Grafikon 1. Dob ispitanika

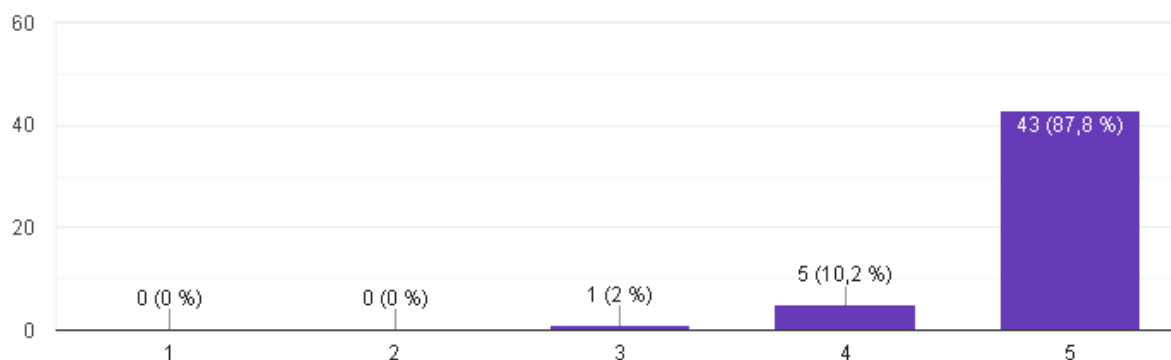
Što se tiče stavova ispitanika o utjecaju glazbenih aktivnosti na razvoj govora kod djece, njih 44 (89,8 %) se u potpunosti složilo s tvrdnjom da provođenje glazbenih aktivnosti pozitivno utječe na razvoj govora kod djece, dok ih se 5 (10,2%) uglavnom slaže s tom tvrdnjom. Na tvrdnju „Provođenje glazbenih aktivnosti pomaže djetetu u prevladavanju govornih teškoća“ odgovori ispitanika bili su raznoliki. Jedan ispitanik (2%) odgovorio je da se niti slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom, 10 (20,4 %) uglavnom se slažu s tim, a 38 (77,6 %) se u potpunosti slažu da provođenje glazbenih aktivnosti pomaže djetetu u prevladavanju govornih teškoća.

Grafikon 2. Utjecaj provođenja glazbenih aktivnosti na prevladavanje govornih teškoća

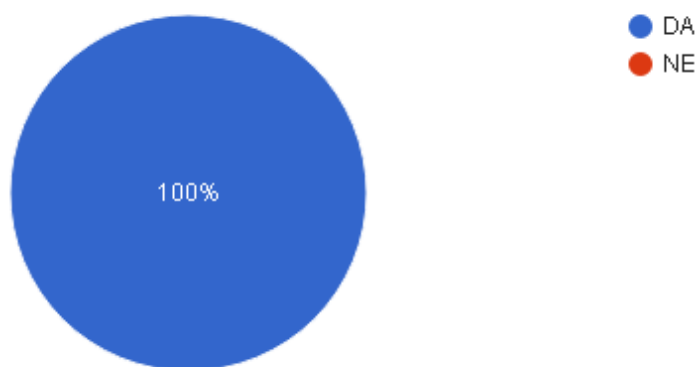
Kada je riječ o tvrdnji potiče li provođenje glazbenih aktivnosti neverbalnu komunikaciju, 40 (81,6 %) ispitanika u potpunosti se složilo s tim, 5 (10,2 %) se uglavnom slaže s tvrdnjom i 4 (8,2 %) ih je odgovorilo da se niti slažu niti ne slažu da provođenje glazbenih aktivnosti potiče neverbalnu komunikaciju. Nadalje, 43 (87,8 %) se u potpunosti slaže s tvrdnjom da provođenje glazbenih aktivnosti utječe na razvoj emocija kod djece, 5 (10,2 %) se uglavnom slaže i 1 (2%) se niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 3. Utjecaj provođenja glazbenih aktivnosti na razvoj emocija kod djece

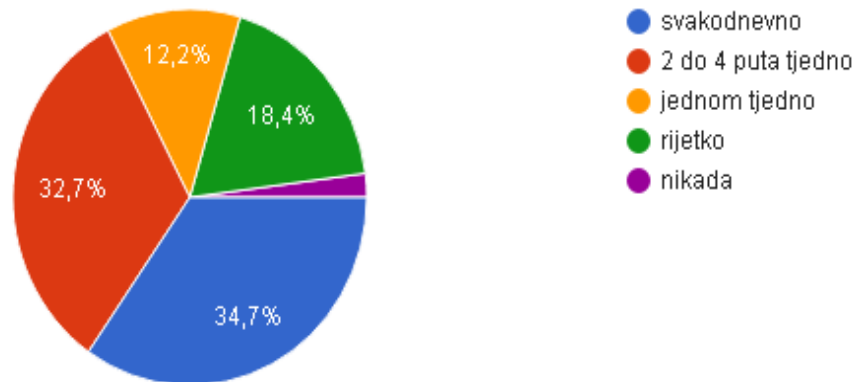
Svih 49 (100%) ispitanika odgovorilo je da u svom radu koriste neki od oblika glazbenih aktivnosti, te da djeca vole glazbene aktivnosti koje provode u skupini. Rezultati su prikazani u grafikonu 4.

Grafikon 4. Provođenje glazbenih aktivnosti

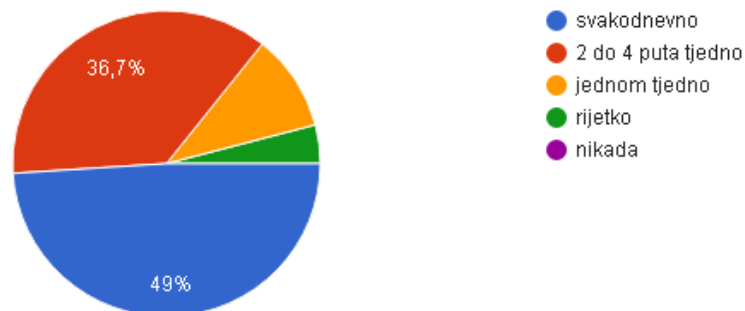
Što se tiče učestalosti korištenja instrumentalne glazbe u radu odgovori ispitanika su raznoliki. Njih 17 (34,7%) svakodnevno koriste instrumentalnu glazbu, 16 (32,7%) ispitanika 2-4 puta tjedno, 6 (12,2%) jednom tjedno, 9 (18,4%) rijetko i 1 (2%) nikada ne koristi instrumentalnu glazbu u svom radu.

Grafikon 5. Učestalost korištenja instrumentalne glazbe u radu

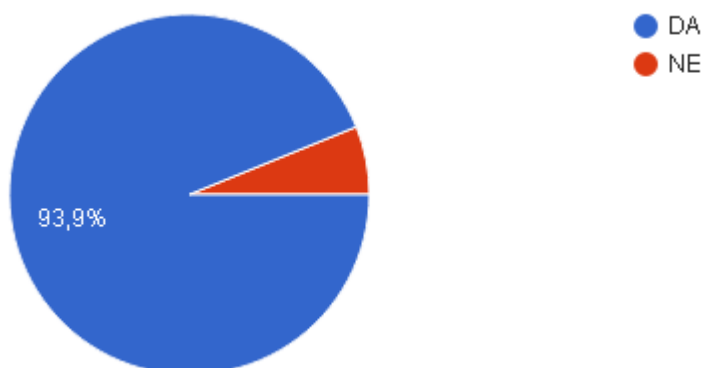
24 (49%) odgajatelja/ica svakodnevno provode glazbene aktivnosti u svom radu, dok ih 18 (36,7%) glazbene aktivnosti provode 2-4 puta tjedno. Njih 5 (10%)provodi glazbene aktivnosti jednom tjedno dok ih samo 2 (4%) iste te aktivnosti provodi rijetko.

Grafikon 6. Učestalost provođenja glazbenih aktivnosti

Na grafikonu 7. vidljivo je da 46 (93,9%) ispitanika smatra da izrada raznih glazbala pozitivno utječe na razvoj govora, dok ih 3 (6,1%) misli da izrada glazbala ne utječe pozitivno na razvoj govora.

Grafikon 7. Pozitivan utjecaj izrade glazbala na razvoj govora

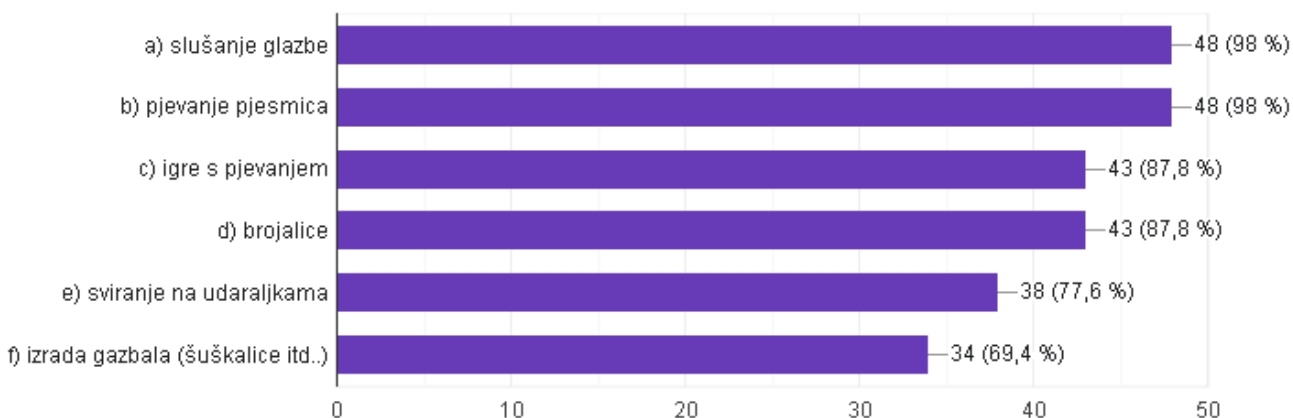
Ispitanicima koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, ponuđeno je otvoreno pitanje da obrazlože zašto smatraju da izrada glazbala pozitivno utječe na razvoj govora. Odgovori su bili raznovrsni, a vidljivi su u tablici 5.

Tablica 5. Razlozi pozitivnog utjecaja izrade glazbala na razvoj govora

✚	Dijete razvija govor i socijalne vještine pri izradi instrumenta, suradnje s drugom djecom ili s odgajateljem.
✚	Motorika i govor su povezani. Izrađujući instrumente i koristeći ih djeca usavršavaju motoriku
✚	Uz samu izradu glazbala dolaze i govorno-spoznajne aktivnosti koje uvelike potiču razvoj govornog aparata.
✚	Kroz izradu i korištenje glazbala dijete istražuje mogućnosti zvuka, dinamike, ritmičnost te samo reproducira svojim glasom slogove što je važno za govor.
✚	Djeca izradom glazbala imenuju ista, proširuju vokabular. Zvuk određenih glazbala možemo poistovjetiti s određenim glasom itd.
✚	Djeca dok rade, opisuju, imenuju, komentiraju i na taj način indirektno dolazi do razvoja govornih vještina.
✚	Djeca mogu zajedničkim radom komunicirati i stvarati verbalnu i neverbalnu komunikaciju.

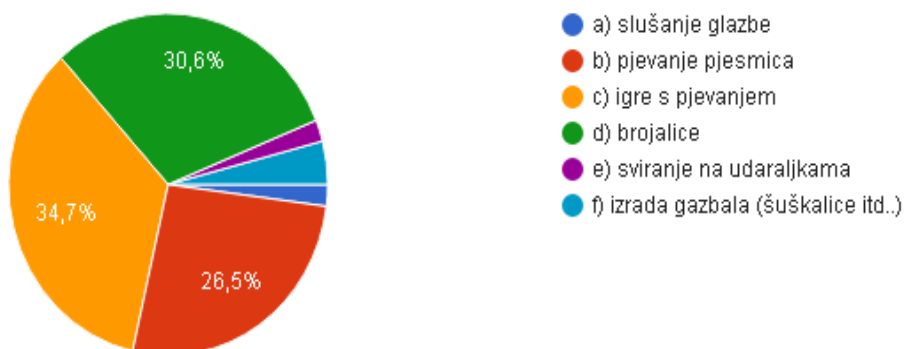
Među oblicima glazbenih aktivnosti koje koriste u radu, 48 (98%) koristi slušanje glazbe i pjevanje pjesmica. U nešto manjoj mjeri, 43 (87%) koriste se igre s pjevanjem i brojalice, sviranje na udaraljkama 38 (77,6%) i izrada glazbala 34 (69,4%).

Grafikon 8. Oblici glazbenih aktivnosti koji se koriste u radu

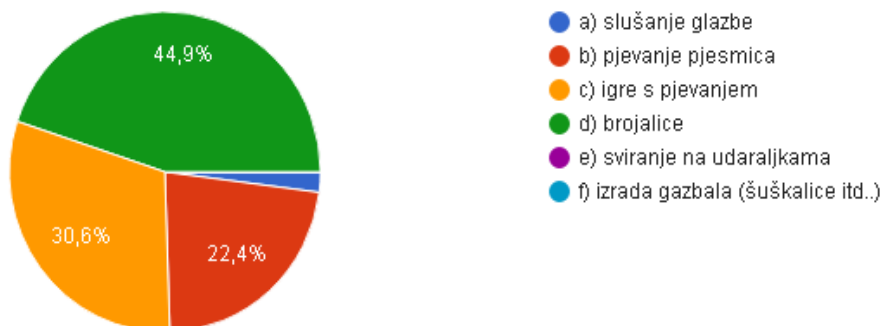
Glazbene aktivnosti koje ispitanici smatraju najpoticajnijim za razvoj govora su igre s pjevanjem (34,7%), brojalice (30,6%), pjevanje pjesmica (26,5%), dok su sviranje na udaraljkama, slušanje glazbe i izrada glazbala zastupljene u nešto manjoj mjeri.

Grafikon 9. Glazbene aktivnosti najpoticajnije za razvoj govora

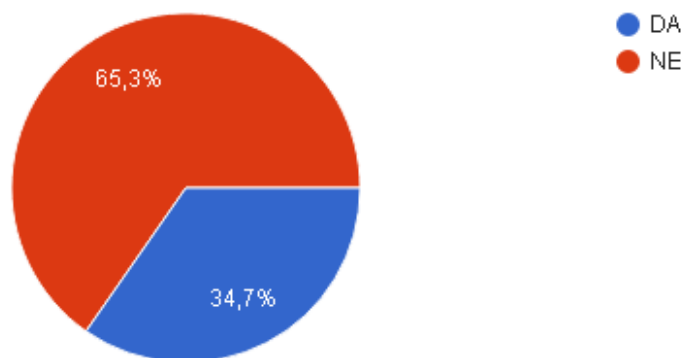
Na grafikonu 10. prikazano je da su se brojalice pokazale najkorisnijima u poticanju razvoja govora kod djece (44,9%), zatim slijede igre s pjevanjem (30,6%), pjevanje pjesmica (22,4%) i slušanje glazbe (2%).

Grafikon 10. Najkorisnije glazbene aktivnosti koje potiču razvoj govora

Posljednje pitanje u anketnom upitniku bilo je: „Smatrate li da su glazbene aktivnosti dovoljno zastupljene u odgojno-obrazovnom radu?“, pri čemu je 32 (65,3%) odgovorilo da ne smatra da su glazbene aktivnosti dovoljno zastupljene u odgojno-obrazovnom radu, dok ih 17 (34,7%) smatra da su glazbene aktivnosti dovoljno zastupljene u odgojno-obrazovnom radu.

Grafikon 11. Dovoljna zastupljenost glazbenih aktivnosti u radu

6. ZAKLJUČAK

Glazba je uvelike prisutna u različitim razdobljima djetetova razvoja. Glazbene aktivnosti u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu imaju brojne prednosti. Glazbena iskustva koje dijete proživi u djetinjstvu razvijaju različite dijelove mozga, a osobito područja vještine čitanja i učenja jezika. Prilikom osmišljavanja različitih glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu važno je da one budu prilagođene dobi i afinitetima djece. Glazbene aktivnosti koje se mogu provoditi u radu su: pjevanje pjesama, sviranje instrumenta, izrada instrumenta, učenje brojalica, slušanje pjesama te igre s pjevanjem.

Cilj provedenog istraživanja bio je utvrditi utječe li provođenje glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu na razvoj govora kod djece i koje se glazbene aktivnosti najčešće provode u radu s djecom. Rezultati istraživanja pokazali su da većina ispitanika smatra da provođenje glazbenih aktivnosti pozitivno utječe na razvoj govora kod djece, da djeca vole glazbene aktivnosti, a najčešći oblik glazbenih aktivnosti koje odgajatelji koriste u radu su slušanje glazbe i pjevanje pjesmica. Najkorisnije glazbene aktivnosti koje potiču razvoj govora su brojalice i pjevanje pjesama. U manjoj mjeri odgajatelji koriste instrumentalnu glazbu u svom radu. Također, više od pola ispitanika reklo je da glazbene aktivnosti nisu dovoljno zastupljene u svakodnevnom radu, što upućuje na to da postoji potreba dodatnog usavršavanja odgajatelja kako bi se razvila svijest o važnosti provođenja glazbenih aktivnosti.

Smatram da provedeno istraživanje i teorijska analiza upućuju na potrebu razvijanja adekvatnih strategija kojima bi se glazbene aktivnosti što češće provodile u odgojno-obrazovnom radu. Također, važno je da roditelji ali i odgajatelji upoznaju medijske interese i sklonosti djece. Od izuzetne je važnosti da odgajatelji i roditelji budu sudionici različitih programa u kojima će moći razvijati potrebne vještine, usavršavati znanja i upotpuniti svoja iskustva. Svakako postoji potreba za daljnjim provođenjem istraživanja na ovu temu kako bi se vidjelo trenutno stanje i mogle osmisliti adekvatne metode za poboljšanje rada odgajatelja u dječjim vrtićima.

7. POPIS LITERATURE

1. BAČLIJA SUŠIĆ, B. (2018.) Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. *Metodički ogledi*, 25, 63-68.
2. BAČLIJA SUŠIĆ, B., GLAVINA, E., KIHAS, L., ROGULJ, E., ŠTEFANEC, A., VISKOVIĆ, I., VIŠNJIĆ JEVTIĆ, A., ŽUPANIĆ BENIĆ, M. (2019.) *Zajedno rastemo - Kompetencije djeteta za cjeloživotno učenje*. Zbornik radova.
3. BJELOBRK BABIĆ, O. (2017.) Brojalice u funkciji razvoja ritmičkih i govornih sposobnosti djece predškolskog i ranog školskog uzrasta. *Artefact*, 3, (1). 45–54.
4. BLAŠKOVIĆ, J., ĐAIĆ, T. (2018.) Analiza glazbenih sastavnica igara s pjevanjem. *Školski vjesnik*. 67 (1), 140-154.
5. BLAŽI, D. (1994.) Utjecaj okoline na razvoj govora u djece. *Defektologija*, 30 (2), 153-160.
6. CRNKOVIĆ, M. (1998.) *Hrvatske malešnice; Dječje pjesme pučkog izvorišta ili podrijetla*. Zagreb: Školska knjiga.
7. DENAC, O. (2011.) *Z igro v čarobni svet glasbe: didaktični priručnik za glasbo v vrtcu in prvem razredu osnovne šole*. Mladinska knjiga.
8. DOBROTA, S. (2019.) Stavovi odgajatelja predškolske djece prema glazbenim aktivnostima u vrtiću i samoprocjena kompetentnosti za njihovu realizaciju. *Metodički ogledi*, 26 (2), 59-76. <https://doi.org/10.21464/mo.26.2.6>
9. DUNDOVIĆ, N. I SAM PALMIĆ, R. (2012.) Glazba u dječjem vrtiću. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (70), 11-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123764>
10. GALICIA MOYEDA, I.X., CONTRERAS GÓMEZ, I., PEÑA FLORES, M.T. (2006.) *Implementing a Musical Program to Promote Preschool Children's Vocabulary Development*.
11. GOSPODNETIĆ, H. (2011.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima* (skripta za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta). Zagreb.
12. GOSPODNETIĆ, H. (2015.) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1 i 2*. Zagreb, Mali profesor.
13. GUR, C. (2009.) Is There any Positive Effect of Classical Music on Cognitive Content of Drawings of Six Year-Old Children in Turkey? *European Journal of Scientific Research*, 36 (2), 251-259.

14. JURIŠIĆ, G., PALMIĆ, R.S. (2002.) *Brojalica; Snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
15. KOVAČEVIĆ, M. (1996.) Pomaknute granice ranoga jezičnoga razvoja: okvir za novu psiholingvističku teoriju. *Suvremena lingvistika*. 41-42 (1-2), 309-318. <https://hrcak.srce.hr/24214>
16. L. SIMS, W., D. NOLKER, B. (2002.) Individual Differences in Music Listening Responses of Kindergarten Children. *Journal of Research in Music Education*, 50(4),292-300.
17. MAJSEC VRBANIĆ, V. (2008.) *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo-poticanje glazbom*. Zagreb. Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži „Ruke“.
18. MANASTERIOTTI, V. (1982.): *Zbornik pjesama i igara za djecu – priručnik muzičkog odgoja*. Zagreb, Školska knjiga.
19. MANSEROTTI V. (1987.): *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
20. MARIĆ, LJ., GORAN, LJ. (2013.) *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
21. MIOČIĆ, M. (2012.) Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgajatelja. *Magistra ladertina*, 7 (1), 73-87.
22. NIKOLIĆ, L. (2018.). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. *Napredak*, 159 (1-2), 139-158.
od klasifikacije do izvedbe. U: Pintarić, A. (Ur.), *Zlatni danci 14-Suvremena dječja književnost II*. Osijek: Filozofski fakultet Osijek, 2013, 203-221.
23. POSOKHOVA, I. (1999.) Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece; *Priručnik za roditelje*. Zagreb: "Ostvarenje" d.o.o.
24. POTOČNIK, K. (2020.) *The effects of listening, learning, and performing classical music at early years settings, preschool, primary schools and music schools*.
25. PREDOJEVIĆ, Ž. (2013.) *Narodne usmene uspavanke u suvremeno doba*.
26. RADE, R. (2009.) Stihovi, pjesmice i brojalice su poput udice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 29-31. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/164819>
27. RADOŠ, K. (2010.) *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.

28. SAM, R. (1998.) *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Glosa d.o.o. Rijeka.
29. SCHÄFER, C. (2015.) Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori. Zagreb, *Golden marketing*-Tehnička knjiga.
30. STARC, B. I DR. (2004.) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb, Golden marketing –Tehnička knjiga. (URL: <https://www.scribd.com/archive/plans?slideshare=true> pristupljeno: 13.7. 2022.)
31. ŠKARIĆ, I. (1988.) *Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje*. Zagreb: Mladost.
32. ŠULETIĆ BEGIĆ, J. (2016.) *Glazbene igre u primarnom obrazovanju*. U: Jerković, B., Škojo, T. (ur.). *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja*. Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku, 685-701.
33. VELIČKI, V. (2009.) Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika* 18, 10 (1), 80-91.
34. VIDULIN, S. (2016.) *Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja*. Muzička akademija u Puli. 221-234.
35. VRSALJKO, S., PALEKA, P. (2018.) Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja. *Magistra Ladertina*, (13).

Internetski izvori:

36. Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslava Krležje. (URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22886>, pristupljeno: 13. srpnja 2022.)
37. Lukin portal. (URL: <http://www.pjesmicezadjecu.com/svakodnevnepjesmicedp2.html>, pristupljeno: 26. srpnja 2022.)
38. Incadence: The Mozart Effect (Explaining a Musical Theory). (URL: <https://www.incadence.org/post/the-mozart-effect-explaining-a-musical-theory>, pristupljeno: 14. srpnja 2022.)
39. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014): Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (URL: <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-ranipredskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>, pristupljeno: 22. srpnja 2022.)

40. POPEK, I. (2019.) Razvoj govora kroz faze i poticanje razvoja. (URL: <https://vrtic-milanasachsa.zagreb.hr/default.aspx?id=421>, pristupljeno: 13. srpnja 2022.)

8. POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1: Dob ispitanika.....	31
Grafikon 2: Utjecaj provođenja glazbenih aktivnosti na prevladavanje govornih teškoća.....	32
Grafikon 3: Utjecaj provođenja glazbenih aktivnosti na razvoj emocija kod djece.....	33
Grafikon 4 :Provođenje glazbenih aktivnosti	33
Grafikon 5: Učestalost korištenja instrumentalne glazbe u radu	34
Grafikon 6: Učestalost provođenja glazbenih aktivnosti.....	34
Grafikon 7: Pozitivan utjecaj izrade glazbala na razvoj govora.....	35
Grafikon 8: Oblici glazbenih aktivnosti koji se koriste u radu.....	36
Grafikon 9: Glazbene aktivnosti najpoticajnije za razvoj govora.....	36
Grafikon 10: Najkorisnije glazbene aktivnosti koje potiču razvoj govora.....	37
Grafikon 11:Dovoljna zastupljenost glazbenih aktivnosti u radu	37

POPIS SLIKA:

Slika 1: Vizualni prikaz aktivnog i pasivnog slušanja.....	13
Slika 2: Primjer dječje pjesmice.....	18
Slika 3: Primjer dječje pjesmice.....	18
Slika 4: Primjer pjevane brojalice.....	22
Slika 5: Primjer besmislene brojalice.....	23
Slika 6: Primjer kombinirane brojalice.....	23

POPIS TABLICA:

Tablica 1: Okvirni broj usvojenih riječi prema dobi djeteta.....	2
Tablica 2: Učestalost slušanja instrumentalne glazbe s obzirom na radni staž.....	16
Tablica 3: Podjela igara s pjevanjem.....	20
Tablica 4: Popis igara s pjevanjem s obzirom na dobnu skupinu.....	20
Tablica 5: Razlozi pozitivnog utjecaja izrade glazbala na razvoj govora.....	35

SAŽETAK

U svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu odgajatelji koriste različite glazbene aktivnosti kojima se potiče razvoj govora kod djece. Među najznačajnijim glazbenim aktivnostima mnogobrojni autori ističu igre s pjevanjem, obradu pjesme (ili ponavljanje pjesme), obradu brojalice (ili ponavljanje brojalice), aktivno slušanje glazbe, poticanje dječjeg stvaralaštva te sviranje na udaraljka. S obzirom da su brojna istraživanja potvrdila pozitivan utjecaj glazbe na razvoj dječjeg govora, u ovom je radu naglasak upravo na tome.

Rad je podijeljen u nekoliko poglavlja, među kojima se ističe kako se razvija govor kod djece, kakav je utjecaj glazbe na razvoj govornog izražavanja, koji se oblici glazbenih aktivnosti koriste u radu s djecom. Najveći naglasak u ovom radu stavljen je na istraživanje koje je provedeno na uzorku od 49 odgajatelja. Cilj istraživanja je utvrditi utječe li provođenje glazbenih aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu na razvoj govora kod djece i koje se glazbene aktivnosti najčešće provode u radu s djecom. Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika koji je izrađen pomoću Google obrasca.

Rezultati istraživanja pokazali su da većina ispitanika smatra da provođenje glazbenih aktivnosti pozitivno utječe na razvoj govora kod djece, da djeca vole glazbene aktivnosti, a najčešći oblik glazbenih aktivnosti koje odgajatelji koriste u radu su slušanje glazbe i pjevanje pjesmica. Također, više od pola ispitanika reklo je da glazbene aktivnosti nisu dovoljno zastupljene u svakodnevnom radu, što upućuje na to da postoji potreba dodatnog usavršavanja odgajatelja kako bi se razvila svijest o važnosti provođenja glazbenih aktivnosti.

Ključne riječi: brojalice, glazba, govor, pjesme, utjecaj

SUMMARY

In their daily educational work, educators use various musical activities that encourage children's speech development. Among the most important musical activities, many authors point out singing games, singing a song (or repeating a song), working a counter (or repeating a counter), actively listening to music, encouraging children's creativity, and playing percussion instruments. Given that numerous studies have confirmed the positive influence of music on the development of children's speech, this paper focuses on exactly that.

The paper is divided into several chapters, among which it is emphasized how speech develops in children, what is the influence of music on the development of speech expression, which forms of musical activities are used in working with children. The greatest emphasis in this paper is placed on the research conducted on a sample of 49 educators. The aim of the research is to determine whether the implementation of musical activities in educational work affects the development of children's speech and which musical activities are most often implemented in work with children. The research was conducted through an online questionnaire created using a Google form.

The results of the research showed that the majority of respondents believe that conducting musical activities has a positive effect on children's speech development, that children love musical activities, and the most common form of musical activities that educators use in their work is listening to music and singing songs. Also, more than half of the respondents said that musical activities are not sufficiently represented in their daily work, which indicates that there is a need for additional training of educators in order to develop awareness of the importance of conducting musical activities.

Key words: counters, influence, music, speech, songs